

RO

RO

RO

COMISIA COMUNITĂȚILOR EUROPENE

Bruxelles, 6.4.2009
COM(2009) 159 final

**RAPORTUL COMISIEI CĂTRE CONSILIU, PARLAMENTUL EUROPEAN,
COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL
REGIUNILOR**

**Raport final privind punerea în aplicare și impactul celei de-a doua etape
(2000-2006) a programelor de acțiune comunitară din domeniul educației
(Socrates) și al formării profesionale (Leonardo da Vinci) și ale programului
multianual (2004-2006) pentru integrarea eficientă a tehnologiilor informației și
comunicării (TIC) în sistemele de educație și formare profesională din Europa
(eLearning)**

RAPORTUL COMISIEI CĂTRE CONSILIU, PARLAMENTUL EUROPEAN, COMITETUL ECONOMIC ȘI SOCIAL EUROPEAN ȘI COMITETUL REGIUNILOR

Raport final privind punerea în aplicare și impactul celei de-a doua etape (2000-2006) a programelor de acțiune comunitară din domeniul educației (Socrates) și al formării profesionale (Leonardo da Vinci) și ale programului multianual (2004-2006) pentru integrarea eficientă a tehnologiilor informației și comunicării (TIC) în sistemele de educație și formare profesională din Europa (eLearning)

1. INTRODUCERE

1.1. Prezentarea raportului

Prezentul raport a fost redactat pentru a respecta cerințele prevăzute în deciziile Parlamentului European și ale Consiliului de stabilire a programelor de acțiune comunitară în domeniul educației (Socrates 2000-2006)¹, al formării profesionale (Leonardo da Vinci 2000-2006)² și al integrării tehnologiilor informației și comunicării (TIC) în sistemele de învățământ și de formare profesională din Europa (eLearning 2000-2006)³.

În total, aceste programe au beneficiat de finanțare comunitară în valoare de peste 3 miliarde EUR. Programele s-au completat reciproc, au contribuit la crearea unei Europe a cunoașterii și au oferit Comisiei Europene instrumente

RO

3

¹ Decizia 253/2000/CE a Parlamentului European și a Consiliului, modificată ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 885/2004; articolul 14 alineatul (4) prevede întocmirea unui raport de evaluare *ex-post*.

² Decizia 1999/382/CE a Consiliului, modificată ultima dată prin Regulamentul (CE) nr. 885/2004; articolul 13 alineatul (5) prevede întocmirea unui raport final privind punerea în aplicare.

³ Decizia 2318/2003/CE; articolul 12 alineatul (2) prevede întocmirea unui raport de evaluare *ex-post*.

RO

3

RO

puternice care să îi permită realizarea obiectivelor de la Lisabona privind educația și formarea profesională⁴.

Pentru perioada 2007-2013, diversele inițiative din cadrul acestor trei programe au fost integrate într-o singură structură, și anume noul program de învățare de-a lungul vieții⁵. Decizia de a realiza o evaluare comună și de a prezenta raportul comun se înscrie în spiritul acestei integrări.

Prezentul raport se bazează pe o evaluare externă comună a celor trei programe care a inclus o analiză a rapoartelor naționale elaborate de țările participante⁶.

1.2. Descrierea programelor

1.2.1. *Socrates*

Programul Socrates, cu un buget total de 2,093 de miliarde EUR, a avut patru obiective specifice: consolidarea dimensiunii europene în educație, promovarea cunoașterii limbilor UE, promovarea cooperării și a mobilității în domeniul educației și încurajarea inovării în educație.

Programul a avut trei componente principale – Comenius, Erasmus și Grundtvig, care au avut ca obiect învățământul școlar, învățământul superior și, respectiv, învățământul pentru adulți. Acestea au fost completate cu încă două componente - Lingua, pentru promovarea limbilor străine, și Minerva, pentru promovarea învățământului la distanță și a utilizării tehnologiilor informației și comunicării (TIC) în scopuri pedagogice. De asemenea, au fost prevăzute acțiuni comune cu programe conexe.

1.2.2. *Leonardo da Vinci*

Programul Leonardo da Vinci a avut trei obiective principale: îmbunătățirea competențelor, în special în rândul tinerilor în curs de formare profesională

RO

4

⁴ A se vedea, de exemplu, raportul Consiliului pentru educație privind *Viitoarele obiective concrete ale sistemelor de educație și formare profesională*:

http://ec.europa.eu/education/policies/2010/doc/rep_fut_obj_en.pdf.

⁵ Decizia nr. 1720/2006/CE a Parlamentului European și a Consiliului din 15 noiembrie 2006 de stabilire a unui program de acțiune în domeniul învățării continue.

⁶ Documente disponibile la adresa:

http://ec.europa.eu/dgs/education_culture/evalreports/index_en.htm#postsoc2.

RO

4

RO

inițială, îmbunătățirea calității formării profesionale continue și a dobândirii de competențe și calificări de-a lungul vieții și accesul la acestea, precum și promovarea și sporirea contribuției aduse de formarea profesională la procesul de inovare, în scopul ameliorării competitivității și antreprenoriatului și al creării de noi oportunități în ceea ce privește locurile de muncă. Bugetul total al programului Leonardo da Vinci s-a ridicat la 1,270 de miliarde EUR.

Programul a cuprins șase domenii de activitate: mobilitatea, proiectele pilot, competențele lingvistice, rețelele transnaționale, materialele de referință și măsuri complementare. De asemenea, au fost prevăzute acțiuni comune cu programe conexe.

1.2.3. *eLearning*

Programul eLearning a avut drept scop sprijinirea și dezvoltarea utilizării eficiente a TIC în domeniul educației și formării profesionale. Obiectivul acestui program a fost de a contribui la creșterea calității educației și de a încadra necesitățile societății cunoașterii în contextul învățării de-a lungul vieții. Bugetul alocat pentru perioada 2004-2006 a fost de 44 de milioane EUR, dintre care 45% au fost destinați cooperării și creării de rețele între școli prin intermediul TIC (eTwinning). Au fost elaborate noi modele organizaționale pentru crearea unor campusuri virtuale, cu scopul de a adăuga o dimensiune virtuală cooperării europene dintre universități. De asemenea, a fost promovată alfabetizarea digitală, prin încurajarea noilor competențe necesare într-o societate informațională.

2. INFORMAȚII CHEIE PRIVIND PROIECTELE ȘI PARTICIPANȚII⁷

Programele evaluate au sprijinit activități diverse și nu toate s-au axat pe aceleași aspecte sau grupuri țintă. Cu toate acestea, sistemele de mobilitate, proiectele de cooperare între parteneri din țări diferite și dezvoltarea unor rețele și instrumente au constituit rezultate majore ale aproape tuturor programelor.

RO

5

⁷ A se vedea, în anexă, o panoramă a rezultatelor celor trei programe. Cifrele menționate în prezentul raport și în tabel au fost actualizate conform ultimelor statistici elaborate de Comisia Europeană.

RO

5

RO

Perioadele de învățare în străinătate au reprezentat un obiectiv atât pentru programul Socrates cât și pentru programul Leonardo da Vinci: 943 000 de studenți au participat la mobilitatea de studii, 135 000 de cadre didactice universitare s-au deplasat în afara granițelor țării lor pentru a preda și aproximativ 2 500 de instituții au participat la programul Erasmus. Peste 311 000 de studenți și stagiați și 56 000 de formatori au participat la peste 19 300 de proiecte de mobilitate în domeniul formării profesionale. Mobilitatea personalului și a cadrelor didactice a fost finanțată atât prin programul Comenius, cât și prin programul Grundtvig (56 329 și, respectiv, 5 500 de participanți).

Organizațiile au cooperat în cadrul unor mici proiecte de parteneriat: s-au acordat peste 74 000 de granturi pentru a permite școlilor să participe la proiectele Comenius, iar 7 800 de școli au fost implicate în proiectul eTwinning. Alte 20 000 de granturi au permis instituțiilor de învățământ pentru adulți să coopereze în acest domeniu.

Proiectele și rețelele multilaterale au sprijinit cooperarea dintre un mare număr de parteneri din diferite state membre și din alte țări participante: 434 în cadrul programului Comenius și 455 în cadrul programului Grundtvig. Au fost elaborate programe școlare comune în cadrul a 520 de proiecte din cadrul programului Erasmus și peste 2 000 de proiecte pilot Leonardo da Vinci au adus inovații în domeniul formării profesionale.

Programul Lingua a promovat 144 de proiecte de învățare a limbilor străine și de elaborare a unor instrumente pentru extinderea accesului la cursuri de limbi străine, iar programul Minerva a acordat 347 de granturi pentru a sprijini utilizarea TIC în educație.

3. **IMPACTUL PROGRAMELOR⁸**

Evaluarea a demonstrat că aceste programe ale UE au răspuns necesităților sectoarelor interesate și că multe dintre activități nu ar fi avut loc fără sprijinul financiar al acestora.

RO

6

⁸ Cifrele menționate în secțiunea 3 se bazează pe rezultatele unor sondaje realizate pe parcursul evaluării externe.

RO

6

RO

3.1. Impactul asupra sectoarelor specifice

3.1.1. *Învățământul școlar*

Principalele programe cu impact asupra școlilor au fost Comenius și eTwinning. Parteneriatele sprijinite de programele Comenius și eLearning au oferit școlilor o dimensiune și o perspectivă mai europene și au îmbunătățit climatul de cooperare, la nivelul școlii, între cadrele didactice și elevi și între diversele discipline din școlile participante⁹. Aceste programe au contribuit la clarificarea unui sentiment al identității europene, permițând școlilor să coopereze cu școli din alte țări ale UE. Datorită parteneriatelor școlare, profesorii și-au îmbunătățit competențele de predare, în timp ce atât elevii, cât și cadrele didactice au avut șansa de a-și îmbunătăți competențele în materie de limbi străine și TIC, de a experimenta proiecte de cooperare europeană și de a crea legături durabile cu parteneri din alte țări. Aproximativ 85% dintre respondenții care au participat la proiecte Comenius au considerat că activitatea lor nu ar fi fost posibilă fără finanțare din partea Comisiei. Dintre activitățile din cadrul programului, creșterea mobilității în învățământul școlar a avut impactul cel mai evident.

Impactul direct asupra programelor școlare în general, asupra politicii școlare și asupra dezvoltării învățământului școlar a fost mai redus. Cu toate acestea, programele școlare și modul de predare s-au ameliorat la nivel local. Proiectele, parteneriatele și sistemele de mobilitate individuală au influențat practica educațională a celor direct implicați. În special, 64% dintre beneficiari au indicat înregistrarea unor progrese în materie de cunoștințe și de competențe, iar jumătate dintre aceștia au considerat că principalul beneficiu a constat în schimbul de bune practici pe întreg teritoriul Europei. Autoritățile școlare și administrația școlilor au dispus de mijloacele necesare pentru a amplifica impactul programului asupra managementului școlar. Adesea însă aceștia nu au reușit să disemineze rezultatele obținute și experiența dobândită în rândul unui public mai larg și/sau la nivelul politicii educaționale.

RO

7

⁹ Raport privind impactul parteneriatelor școlare Comenius asupra școlilor participante, publicat la adresa: http://ec.europa.eu/education/doc/reports/index_en.html.

RO

7

RO

3.1.2. *Învățământul superior*¹⁰

Marea majoritate a instituțiilor de învățământ superior au participat la programul Erasmus, permițând astfel acestuia să stimuleze dimensiunea europeană și inovarea în învățământul superior și să exercite un impact la nivel personal, instituțional și de politică.

Cel mai amplu impact pozitiv s-a datorat creșterii capacității de mobilitate. Acest lucru a influențat dezvoltarea personală și profesională a participanților și a contribuit la crearea unei atitudini mai deschise și a unei perspective mai clare și mai informate asupra studiilor sau vieții lor profesionale ulterioare, precum și la îmbunătățirea înțelegerii de către aceștia a Europei și a „apartenenței la familia europeană”. Cunoașterea limbilor UE s-a ameliorat și au fost stabilite contacte mai puternice cu colegi europeni. Participanților la sistemele de mobilitate le-au crescut șansele de angajare¹¹ datorită experienței lor internaționale și a îmbunătățirii competențelor lingvistice, astfel cum au confirmat 89% dintre respondenți.

De asemenea, Erasmus a avut un impact considerabil la nivelul instituțiilor pe plan național și internațional. 94% dintre participanții la sondaj au convenit că Erasmus a intensificat și a sprijinit cooperarea dintre instituții. Efectul programului asupra strategiilor de internaționalizare ale universităților și asupra dezvoltării serviciilor internaționale de sprijin este semnificativ, în timp ce efectul asupra predării și cercetării la nivel departamental pare a fi mai indirect, de exemplu prin intermediul rețelelor internaționale create.

De asemenea, Erasmus a acționat ca un motor al schimbării în domeniul politicilor europene și naționale de învățământ superior. Acest program a inspirat cinci din cele șase direcții de acțiune ale Declarației de la Bologna¹² și a sprijinit eforturile de realizare a obiectivelor stabilite în cadrul procesului de

RO

8

¹⁰ Informații bazate, de asemenea, pe studiul “Impact of Erasmus on European higher education: quality, openness and internationalisation” („Impactul programului Erasmus asupra învățământului superior european: calitate, deschidere și internaționalizare”) realizat de o echipă condusă de Cheps în parteneriat cu INCHER – Kassel și Ecotec (2008).

¹¹ „Creșterea șanselor de angajare” a fost, de asemenea, una dintre concluziile „Studiului privind valoarea profesională a mobilității prin Erasmus” (“Study on the Professional Value of Erasmus Mobility”), realizat de Centrul internațional pentru cercetare în domeniul învățământului superior (INCHER-Kassel) și de Universitatea din Kassel, Germania (noiembrie 2006).

¹² A se vedea studiul menționat la nota de subsol 10.

RO

8

RO

la Bologna. Procesul de la Bologna a dus la convergența structurilor de curs, în timp ce Erasmus s-a străduit să furnizeze instrumentele necesare și să sprijine aplicarea acestora (de exemplu Sistemul european de credite transferabile), să stimuleze elaborarea unor diplome comune și dezvoltarea unor strategii de predare colaborative.

Deși activitățile de cercetare ale instituțiilor de învățământ superior nu reprezintă un domeniu țintă principal pentru Erasmus, s-a dovedit că acest program a avut efecte pozitive asupra cercetării. Programul a contribuit la creșterea participării instituțiilor de învățământ superior la proiecte comune de cercetare la nivel internațional, a promovat crearea de rețele între instituții și a pus bazele unei participări tot mai ample a personalului academic la conferințe internaționale și/sau la organizarea acestora.

3.1.3. *Învățământul pentru adulți*

Cele mai semnificative tipuri de impact remarcate în sectorul învățământului pentru adulți au fost următoarele: o cooperare mai strânsă și mai durabilă între instituții (93% dintre organizațiile participante), oportunități mai mari de mobilitate și crearea unei perspective mai europene atât la nivel individual, cât și instituțional (90%). Programul Grundtvig a reușit astfel în mod clar să pună bazele unei dimensiuni europene în educația adulților – un sector până acum relativ lipsit de tradiție în materie de cooperare europeană și având o infrastructură instituțională destul de fragilă, un procent ridicat de personal cu jumătate de normă și voluntar și caracteristici foarte diferite de la o țară la alta.

Evaluarea a indicat un impact semnificativ în ceea ce privește îmbunătățirea calității predării și a programelor școlare, precum și a abordărilor privind învățarea și managementul (74%). Îmbunătățirea competențelor profesionale și crearea unor rețele mai solide între cadrele didactice din învățământul pentru adulți din Europa au reprezentat beneficii suplimentare, iar mai mult de jumătate dintre respondenți (56%) au considerat că participarea lor la Grundtvig le-a sporit șansele de angajare și de adaptare.

În final, programul Grundtvig a avut un impact destul de puternic asupra îmbunătățirii oportunităților educaționale pentru grupurile sociale dezavantajate: aproximativ jumătate dintre participanți au remarcat că activitățile lor au avut efect în măsura în care s-au orientat spre persoanele mai puțin calificate sau cu nevoi speciale, precum și asupra grupurilor „greu accesibile”.

3.1.4. *Educația și formarea profesională (VET)*

Programul Leonardo da Vinci a răspuns necesităților din domeniul educației și formării profesionale, a încurajat continuarea cooperării la nivel comunitar și a contribuit la realizarea convergenței între statele membre prin alinierea clară a

priorităților sale multianuale la obiectivele de politică abordate în cadrul procesului de la Copenhaga.

S-au realizat beneficii socio-economice semnificative în ceea ce-i privește pe tinerii din cadrul VET. Proiectele au contribuit la îmbunătățirea cunoștințelor și a capacității acestora de a dobândi competențe de-a lungul vieții. Îmbunătățirea competențelor lingvistice a reprezentat un alt beneficiu major pentru tinerii participanți la componenta de mobilitate a programului, oferindu-le șanse mai mari de angajare și de adaptare la evoluțiile pieței forței de muncă.

De asemenea, programele de mobilitate și proiectele de cooperare pilot au influențat considerabil elaborarea, în cadrul instituțiilor participante, a unor programe școlare și a unor metode de predare de înaltă calitate, astfel cum au confirmat 63% dintre respondenți. Prin organizarea cooperării și a unor stagii de formare transnaționale, programul a contribuit la deschiderea mai largă a sistemelor VET și, prin urmare, la creșterea transparenței în ceea ce privește programele școlare și calificările.

De asemenea, programul a avut un impact asupra politicii privind VET prin elaborarea unor standarde, metode și instrumente care au fost integrate în politica și practica națională sau regională. Cel mai puternic impact al politicii s-a produs la nivel local (71% dintre respondenți) și regional (57% dintre respondenți), întrucât mulți dintre partenerii la proiecte își desfășoară activitatea la aceste niveluri. De asemenea, s-au remarcat efecte și la nivelul politicii naționale, dar în mai mică măsură (46%). Analize specifice realizate pe plan național au arătat că impactul a fost mai puternic în țările cu sisteme VET subdezvoltate, și anume îndeosebi în noile țări participante.

În general, programul a contribuit la crearea unui spațiu european al VET care altfel nu s-ar fi dezvoltat deloc sau, în cel mai bun caz, s-ar fi dezvoltat într-un ritm mult mai lent. Contribuția cea mai semnificativă a programului la realizarea obiectivelor de la Lisabona a fost îmbunătățirea competențelor și, prin urmare, a oportunităților de angajare ale tinerilor.

3.1.5. *eLearning*

Programul eLearning a fost deosebit de eficient în privința obținerii unor rezultate pe termen scurt pentru organizații. Peste 98% dintre coordonatorii eLearning consultați au considerat că proiectul lor a avut un impact pozitiv asupra cooperării între instituții. Printre beneficiile instituționale remarcabile s-au numărat, în special, implicarea în cooperarea transnațională, stabilirea unor contacte și schimburile de bune practici.

Programul eLearning s-a dovedit eficient și în privința obținerii unor rezultate semnificative pentru personal și cadrele didactice. 75% dintre respondenți au convenit sau au fost ferm convinși că proiectul lor a avut un impact pozitiv asupra calității predării, a învățării și a programelor școlare.

În general, acest program a contribuit într-un mod foarte pozitiv la realizarea obiectivelor programului „Educație și formare profesională 2010”, aducându-și aportul, în special, la dezvoltarea unor competențe în domeniul economiei cunoașterii și la asigurarea accesului la TIC. Între 67% și 75% dintre respondenți au convenit sau au fost ferm convinși că proiectul lor a contribuit la creșterea nivelului standardelor în domeniul alfabetizării digitale.

Programul eTwinning a fost deosebit de eficient în ceea ce privește furnizarea unui model inovator și interesant care să ofere școlilor acces gratuit la portalul eTwinning, un serviciu pentru găsirea de parteneri, sprijin pentru proiecte școlare, consiliere și bune practici pedagogice. Această abordare s-a dovedit a fi populară în rândul publicului vizat și deosebit de eficientă din punct de vedere al costurilor. Programul a depășit așteptările părților interesate și ale participanților.

Activitățile eLearning au fost recent integrate în programul de învățare de-a lungul vieții, în special aplicarea eTwinning în cadrul programului Comenius și crearea unor campusuri virtuale în cadrul programului Erasmus.

3.2. Tipuri de impact comune tuturor celor trei programe

3.2.1. Crearea unui spațiu educațional european

Crearea unui „spațiu educațional european” de stabilire a unei culturi durabile de cooperare europeană este recunoscută ca fiind rezultatul cel mai semnificativ. În mod special, programul Erasmus a creat o infrastructură la care participă aproape toate universitățile din Europa, iar programul Leonardo da Vinci a contribuit la stabilirea unei platforme de cooperare transnațională în domeniul VET. Aceste programe contribuie, de asemenea, la punerea în aplicare a „cele de-a cincea libertăți, libertatea de cunoaștere”¹³.

RO

11

¹³ Astfel cum a solicitat Consiliul European în cadrul reuniunii din 13-14 martie 2008. Pentru informații suplimentare, a se consulta Concluziile președinției, Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles 7652/08, Rev. 1, 20 mai 2008, punctul 8, document disponibil la adresa: http://www.consilium.europa.eu/ueDocs/cms_Data/docs/pressData/en/ec/99410.pdf

RO

11

RO

3.2.2. *Îmbunătățiri în practica și managementul predării*

Îmbunătățirea unor aspecte legate de predare, învățare și management a constituit al doilea impact comun. Specialiștii au dobândit cunoștințe pe care le-au aplicat apoi la scară largă, o dată cu contribuțiile semnificative aduse de rețelele de diseminare și cu impactul asupra managementului.

3.2.3. *Impactul asupra individului și societății: impactul socio-economic*

Programele au sporit „capitalul social profesional”¹⁴, și anume resursele și bunurile existente într-un anumit context, într-o anumită organizație sau instituție. Această valoare adăugată a avut efecte semnificative atât asupra indivizilor, cât și asupra organizațiilor, prin intermediul sistemelor de mobilitate, al rețelelor și al parteneriatelor. În general, s-au remarcat îmbunătățiri în ceea ce privește competențele personale, altele decât cele tehnice (precum competențele de comunicare, încrederea în sine, conștientizarea propriei situații și capacitatea de a lucra împreună cu ceilalți), competențele lingvistice, conștientizarea culturală și competența profesională.

Principalul impact socio-economic s-a manifestat sub forma mobilității, care a avut un rol deosebit de proeminent în cadrul programelor Erasmus și Leonardo da Vinci. Programul Erasmus a contribuit în mod esențial la instituționalizarea mobilității și la includerea categorică a acesteia în viața universitară. În ceea ce privește programul Leonardo da Vinci, măsurile cele mai reușite și mai eficiente din punct de vedere al costurilor au fost sistemele de mobilitate. De asemenea, facilitarea mobilității personalului didactic a constituit unul dintre cele mai evidente tipuri de impact ale programului Comenius. Granturile Erasmus și Leonardo da Vinci nu au fost însă întotdeauna suficiente pentru a permite participarea persoanelor cu o situație socio-economică mai precară. Prin urmare, Grundtvig și eLearning au fost programele cu cel mai puternic impact în ceea ce privește abordarea dezavantajelor socio-economice.

3.2.4. *Impactul asupra politicii și practicii la nivelul UE și al statelor membre*

Politica și practica au fost influențate în principal de eforturile de diseminare a rezultatelor depuse în cadrul unor proiecte individuale. Impactul asupra

¹⁴ „Capital social profesional” înseamnă valoarea derivată din rețele și din activitățile de creare a rețelelor realizate de specialiștii (cadre didactice și formatori) implicați în program.

politicii a fost mai mare la nivel local, deși programele Leonardo da Vinci și Erasmus au avut un impact semnificativ și la nivel național și european, în special prin sprijinirea punerii în aplicare a instrumentelor europene, precum Sistemul european de credite transferabile (ECTS), Cadrul european al calificărilor (CEC) și Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET).

3.2.5. *Îmbunătățirea cunoașterii limbilor UE*

Programele au avut un impact foarte puternic asupra învățării limbilor prin elaborarea și diseminarea unor metode noi și prin participarea efectivă la proiecte, deși a existat tendința de orientare spre limbile cel mai des utilizate, în special engleza.

3.2.6. *Contribuția la obiective legate de strategia de la Lisabona*

Deși programele au fost concepute înainte de elaborarea strategiei de la Lisabona, acestea au contribuit la realizarea obiectivelor strategiei respective, în principal prin deschiderea mai largă spre lume a sistemelor de educație și formare profesională și prin îmbunătățirea calității și a eficacității acestora.

3.2.7. *Instrumente de dezvoltare structurală*

În ceea ce privește aspectele specifice de convergență, transparență și recunoaștere, programele au sprijinit elaborarea și punerea în aplicare a unor instrumente menite să accelereze dezvoltarea „structurală”, precum Sistemul european de credite transferabile (ECTS), Cadrul european al calificărilor (CEC), Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET) și Europass.

4. **PRINCIPALELE RECOMANDĂRI PRIVIND PROGRAMUL DE ÎNVĂȚARE DE-A LUNGUL VIEȚII**

Evaluatorii au elaborat o serie de recomandări strategice în vederea îmbunătățirii sprijinului acordat politicii de educație și formare profesională din cadrul programului de învățare de-a lungul vieții (LLP). De asemenea, aceștia au elaborat propuneri operaționale menite să îmbunătățească conținutul și gestionarea acestui program, precum și evaluarea impactului acestuia. Comisia va asigura o abordare eficientă a acestor recomandări prin intermediul unui plan de acțiune. Vor fi întocmite rapoarte periodice cu privire la evoluția punerii acestora în aplicare. Cu toate acestea, unele răspunsuri sunt deja prezentate în cele ce urmează.

4.1. Elaborare și priorități

Evaluarea a arătat că programul de învățare de-a lungul vieții ar trebui să valorifice la maximum realizările din perioada precedentă și a recomandat îmbunătățiri în cadrul componentelor sectoriale ale programelor.

În ceea ce privește programul Erasmus, calitatea mobilității ar trebui sporită, calificările dobândite prin experiența de învățare din străinătate ar trebui să fie mai bine recunoscute, iar întreprinderile și societatea civilă ar trebui să se implice mai mult în crearea unei legături mai strânse între învățământ și piața forței de muncă.

Ar trebui să se ia măsuri pentru a se asigura faptul că programul Leonardo da Vinci continuă să acorde prioritate sectoarelor relevante în cadrul procesului de la Copenhaga, precum calitatea și atractivitatea VET combinate cu recunoașterea și transparența.

Prioritatea învățământului școlar și a învățământului pentru adulți ar trebui să fie elaborarea de măsuri care să contribuie mai temeinic la strategia de la Lisabona și la realizarea unor obiective-cheie relevante (reducerea abandonului școlar și creșterea participării la învățarea de-a lungul vieții).

Comisia Europeană s-a angajat deja să îmbunătățească monitorizarea calității și recunoașterea perioadelor de mobilitate în străinătate și va continua să lucreze îndeaproape cu statele membre în vederea punerii în aplicare a ECTS și a CEC.

De asemenea, Comisia va continua să consolideze legăturile dintre acest program și evoluțiile politicii. Aspectele prioritare în privința cărora candidații sunt invitați să trimită propuneri în cadrul programului, sunt definite în cererile anuale de propuneri. Aceste priorități sunt stabilite în strânsă cooperare cu autoritățile naționale din țările participante.

4.2. Gestionare și monitorizare

Deși s-au făcut anumite progrese în ceea ce privește elaborarea instrumentelor de informare în cadrul fiecărui program, a fost foarte dificil să se obțină date fiabile, exacte și actualizate în ceea ce privește produsele și rezultatele programelor anterioare. Se recomandă în mod deosebit elaborarea unui sistem integrat de gestionare a informației pentru a colecta rezultatele în mod sistematic și pentru a le monitoriza mai bine.

Comisia Europeană a abordat deja acest aspect, introducând „LLP Link”, un instrument comun de gestionare care urmează a fi utilizat de toate agențiile naționale pentru programul de învățare de-a lungul vieții (AN). Acest sistem va permite colectarea unor date actualizate, complete și coerente, produse în cursul gestionării zilnice a programului de către agențiile naționale.

4.3. Evaluarea impactului

Evaluarea a arătat că ar trebui elaborate obiective, indicatori și scopuri SMART – specifice, măsurabile, abordabile, relevante și încadrate în timp – întrucât aproape toate programele au avut obiective foarte generale care nu puteau fi măsurate conform standardului SMART. De asemenea, au existat deficiențe în ceea ce privește indicatorii și scopurile.

Comisia recunoaște necesitatea de a monitoriza în mod adecvat programul de învățare de-a lungul vieții și rezultatele acestuia pentru a-i putea măsura și evalua impactul și a luat deja măsuri în vederea elaborării unui set de indicatori pentru măsurarea acestui impact.

4.4. Diseminarea și valorificarea rezultatelor

Evaluarea a făcut apel la îmbunătățirea diseminării și a valorificării bunelor practici și, de asemenea, a durabilității și a integrării rezultatelor la toate nivelurile programelor și de către toate părțile implicate. În cadrul proiectelor ar trebui să se aloce resurse specifice pentru activități de diseminare și să se elaboreze un plan de durabilitate. Comisia ar trebui să faciliteze schimbul de bune practici la nivelul UE și să asigure consiliere. Autoritățile naționale ar trebui să adopte strategii eficiente de diseminare și să aplice pe plan național rezultatele obținute, să asigure legătura între rezultatele programului de învățare de-a lungul vieții și politicile naționale și să monitorizeze potențialul acestui program de a impulsiona agenda UE.

Programul de învățare de-a lungul vieții stabilește deja un set de obiective specifice pentru a încuraja o valorificare optimă a rezultatelor și a schimbului de bune practici, cu scopul de a ameliora calitatea educației și a formării profesionale. O activitate specifică esențială privind elaborarea de politici a fost, de asemenea, inclusă în programul transversal.

Agențiile naționale pentru programul de învățare de-a lungul vieții sunt obligate, prin contract, să inițieze activități de comunicare și de diseminare. Se acordă premii europene de învățare de-a lungul vieții pentru proiecte de excepție. Broșurile care descriu „povești europene de succes” prezintă bune practici cu potențial de adaptare la noi utilizări.

De asemenea, utilizarea optimă a rezultatelor, a produselor și a proceselor este încurajată și sprijinită de o serie de baze de date existente sau de platforme în curs de dezvoltare din cadrul programului de învățare de-a lungul vieții și al Direcției Generale pentru Educație și Cultură.

5. CONCLUZII

Evaluarea programelor Socrates, Leonardo da Vinci și eLearning arată că acestea au avut un impact semnificativ asupra educației și formării profesionale în UE, atât din punct de vedere cantitativ, cât și calitativ. Acest lucru poate fi observat la nivel individual, instituțional și la nivelul elaborării de politici.

La nivel individual, s-a observat un impact pozitiv atât asupra personalului didactic, cât și asupra elevilor, care și-au aprofundat competențele (inclusiv cele lingvistice), și-au îmbogățit cunoștințele, au dezvoltat un puternic simț al constituirii de rețele transnaționale și au dobândit un sentiment mai puternic al calității de cetățean european. Sistemele de mobilitate, și anume perioadele de învățare în străinătate, au avut cel mai mare succes în această privință.

Sistemele de mobilitate nu au îmbunătățit numai competențele individuale, ci au atras după sine progresul la nivel instituțional. Programul Erasmus, în special, a integrat mobilitatea în viața universitară și a determinat schimbări structurale și modernizarea învățământului superior din Europa. Ca rezultat al diverselor tipuri de parteneriate și proiecte, s-au observat, de asemenea, îmbunătățiri în materie de predare, învățare și management, precum și schimbări structurale în cadrul programelor sau sistemelor școlare, în special în mediul de lucru al participanților și la nivel local. Există mai puține dovezi referitoare la un impact mai amplu asupra sistemelor naționale de educație, iar țările participante nu au reușit să utilizeze în mod suficient de strategic rezultatele programelor pentru a-și adapta sistemele.

La nivelul elaborării de politici, programele Erasmus și Leonardo da Vinci au avut un impact evident în ceea ce privește elaborarea, la nivelul UE, a unor instrumente menite să îmbunătățească transparența și recunoașterea calificărilor, în special Sistemul european de credite transferabile (ECTS), Cadrul european al calificărilor (CEC) și Sistemul european de credite pentru educație și formare profesională (ECVET). Cu toate acestea, impactul programelor Comenius și Grundtvig a rămas mai degrabă local.

În general, programele au contribuit în mod evident la crearea unui spațiu educațional european și au integrat o cultură a cooperării europene la nivelul instituțiilor de învățământ.

Programul de învățare de-a lungul vieții adoptat pentru perioada 2007-2013 a integrat experiența programelor precedente, pe de o parte dezvoltând punctele tari ale acestora, iar pe de altă parte, încercând să remedieze punctele slabe constatate.

Ca program unic, acesta include acțiuni care se adresează diverselor grupuri într-un mod coerent, cu proceduri de gestionare simplificate și cu subprograme sectoriale raționalizate, pentru a controla mai bine sinergiile.

De asemenea, acest program este conceput astfel încât să sprijine mai eficient politicile de educație și formare profesională ale UE prevăzute de strategia de la Lisabona și de programul de lucru „Educație și formare profesională 2010”. Acest obiectiv vizează nu numai componentele sectoriale ale programului din cadrul învățământului școlar (Comenius), al învățământului superior (Erasmus), al formării profesionale (Leonardo) și al învățământului pentru adulți (Grundtvig), ci și o nouă componentă transversală. Comisia dispune de flexibilitatea necesară pentru a adapta prioritățile cererilor anuale de propuneri din cadrul programului de învățare de-a lungul vieții la evoluțiile actuale ale politicii, precum inițiativa „Noi competențe pentru noi locuri de muncă” sau Anul european al creativității și inovării, ambele inițiate în 2009.

Comisia va continua să aducă îmbunătățiri sistemului comun de gestionare (LLP Link) și să pună la dispoziție instrumente pentru a consolida colectarea de date și analiza impactului acestui program. Evoluția calității rezultatelor, de exemplu a mobilității, precum și evoluția punerii în aplicare a obiectivelor programului de învățare de-a lungul vieții până în 2013 vor fi monitorizate îndeaproape, în cooperare cu țările reprezentate în cadrul Comitetului unic al programului. De asemenea, atenția se va concentra asupra unei mai bune aplicări și integrări a rezultatelor acestui program pentru a sprijini modernizarea sistemelor de educație și formare profesională din Europa.

Anexă: Rezultatele programelor Socrates, Leonardo da Vinci și eLearning – Informații cheie privind proiectele și participanții

N.B.

Nu toate programele au sprijinit aceleași tipuri de acțiuni. O căsuță goală înseamnă că respectivul tip de activitate nu a fost finanțat în cadrul programului relevant. Cifrele referitoare la programele Socrates și Leonardo da Vinci sunt pentru perioada 2000-2006, iar cele referitoare la eLearning, pentru perioada 2004-2006. Cifrele menționate în prezentul raport și în tabelul de mai jos au fost actualizate conform ultimelor statistici elaborate de Comisia Europeană.

Rezultat	Comenius (Socrates)	Grundtvig (Socrates)	Erasmus (Socrates)	Leonardo da Vinci	Arion ¹ (Socrates)	Lingua (Socrates)	Minerva (Socrates)	eLearning
Mobilitatea								
Studenti/stagiari			943 000 de studenți participanți la sisteme de mobilitate	174 937 de stagiari aflați în etapa inițială a VET 62 971 de muncitori tineri 73 804 de studenți din universități				
Personal/cadre didactice/formatori/specialiști în educație	56 329 (48 985 de cadre didactice participante la stagii de formare și 7 366 de viitoare cadre didactice în curs de formare)	5 500 de cadre didactice din învățământul pentru adulți	135 208 de cadre didactice universitare	56 079 de formatori din cadrul VET	13 500 de specialiști în educație și persoane responsabile cu luarea deciziilor, participanți la 1 300 de vizite de studii Arion			
Instituții implicate/proiecte sprijinite			2 523 prin Carta universitară Erasmus	19 307 de proiecte de mobilitate (organizarea sistemelor de mobilitate menționate anterior)			78 de vizite pregătitoare	
Proiecte de parteneriat	74 688 de granturi pentru școli	Aproximativ 20 000 de granturi acordate						eTwinning: 7 813 școli implicate într-un proiect; 23 812 școli înscrise pentru participare
Proiecte multilaterale, Rețele și instrumente	434 (386 de proiecte multilaterale și 41 de rețele)	455 (417 proiecte și 37 de rețele)	520 de proiecte privind elaborarea de programe școlare, 1 451 de programe intensive și 180 de rețele	2007 proiecte pilot privind dezvoltarea inovării în cadrul VET, inclusiv 78 de rețele, 74 de proiecte privind elaborarea de materiale de referință și 165 de proiecte lingvistice		144 (66 privind învățarea limbilor și 78 privind instrumente pentru îmbunătățirea accesului la învățarea limbilor)	269 privind învățarea deschisă și de la distanță și utilizarea TIC în învățământ	21 de proiecte privind campusurile virtuale, 25 de proiecte de alfabetizare digitală și 16 proiecte privind acțiuni transversale

¹ Vizite de studiu ale experților în educație și ale factorilor de decizie.